

INDIKATORI ZA MJERENJE MEDIJSKIH SLOBODA U ZEMLJAMA ČLANICAMA VIJEĆA EVROPE

INDIKATOR

8.1 Pravo na slobodu izražavanja i informiranja u medijima mora biti zagarantovano nacionalnim zakonima i ova prava moraju biti obavezujuća. Visok broj neriješenih sudskih slučajeva koji se odnose na ovo pravo je jedan od pokazatelja problema u implementaciji nacionalnih zakona o medijima, što opet zahtjeva reviziju zakona o medijima ili reviziju primjene u praksi.

PITANJA

8.1.A. Da li BiH ima veliki broj neriješenih sporova na sudovima u vezi sa ostvarivanjem prava na slobodu izražavanja?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
11	47,83%	5	21,74%	5	21,74%	2	8,70%	23	

8.1.B. Je li potrebno vršiti reviziju zakona koji se odnose na medije; medijskih zakona, ali i drugih zakona?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
17	56,67%	9	30,00%	0	0,00%	4	13,33%	30	Generalno je mišljenje da je loša praksa, iako je zakon dobar

8.1.C. Kako se sprovode sudske odluke u vezi sa medijima i novinarima? Treba li u toj oblasti mijenjati nešto? Ako treba, šta konkretno?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
21	84,00%	1	4,00%	1	4,00%	2	8,00%	25	Praksa apsolutno nije dobra

INDIKATOR

8.2 Državni zvaničnici ne bi smjeli biti zaštićeni od kritiziranja i napada na višem nivou nego što su obični građani, na primjer kroz kaznene zakone koji sadrže veće kazne. Novinari ne bi smjeli biti pritvarani ili medijske kuće zatvarane zbog kritičkih komentara koje su uputili.

PITANJA

8.2.A. Da li su zakonom državni zvaničnici više zaštićeni nego novinari i mediji? Ako jesu, nevedite primjere? Da li možemo razlikovati u ovoj oblasti zakonodavni okvir i samu praksu primjene zakona?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
i.	13	39,39%	12	36,36%	1	3,03%	7	21,21%	33	Odnosi se na zaštitu zakonom
ii.	23	69,70%	2	6,06%	1	3,03%	7	21,21%	33	Odnosi se na zaštitu praksom

INDIKATOR

8.3 Kazneni zakoni protiv poticanja mržnje ili za zaštitu javnoga mira ili nacionalne sigurnosti moraju poštivati pravo na slobodu izražavanja. Ako su kazne nametnute, one moraju poštivati zahtjeve potrebe i proporcionalnosti. Ako učestalost i težina kazni ukazuju na politički motiviranu primjenu tih istih zakona, onda se zakonodavstvo i primjena u praksi u vezi medija mora promijeniti.

PITANJE

8.3.A. U BiH krivični zakoni poštuju pravo novinara na slobodu izražavanja i pravo na kritiku. Da li je tako i u praksi?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
6	33,33%	10	55,56%	1	5,56%	1	5,56%	18	

INDIKATOR

8.4 Državne vlasti ne smiju stavljati pred novinare neodgovarajuće zahtjeve prije nego oni počnu raditi.

PITANJA

8.4.A. Ne postoje nikakvi zvanični zahtjevi za one koji žele biti novinari, osim odgovarajuće stručne spreme. Da li je to u redu?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
0	0,00%	26	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	26	Ispitanici su složni oko ovih pitanja, osim po pitanju licenciranja. Postoji opasnost da i ono postane ispolitizirano i da bi dodjeljivanje licenci za novinarski rad moglo biti po raznim osnovama političke podobnosti, a ne profesionalnosti.

8.4.B. Ulazi li se "preslobodno" u novinarsku profesiju?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
18	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	18	

8.4.C.	Treba li kreirati neke kriterije?								
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora
	26	96,30%	1	3,70%	0	0,00%	0	0,00%	27
8.4.D.	Šta mislite o ideji „licenciranja“ novinara ili polaganja neke vrste stručnog ispita, kako je to u drugim profesijama?								
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora
	14	82,35%	3	17,65%	0	0,00%	0	0,00%	17

INDIKATOR

8.5 Političke stranke i kandidati moraju imati pošten i podjednak pristup medijima. Njihov pristup medijima bit će ostvarivan tokom održavanja izbornih kampanja.

PITANJE

8.5.A. Da li se ovaj indikator primjenjuje u BiH? Ako ne, zašto?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	5	15,15%	26	78,79%	0	0,00%	2	6,06%	33	Preveliki je broj političkih subjekata

INDIKATOR

8.6 Ne bi se smjele uskratiti ulazne i radne vize stranim novinarima samo zbog njihovog mogućeg kritičkog izvještavanja.

PITANJE

8.6.A. Da li se ovo poštuje u BiH? Imamo li slučajeve da je nekom stranom novinaru uskraćena viza.

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	15	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	15	

INDIKATOR

8.7 Mediji moraju biti slobodni da sadržaj svojih izvještaja objave na jeziku koji oni izaberu.

PITANJA

8.7.A. Da li poznajete bilo kakava ograničenja u ovoj oblasti?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	12	57,14%	8	38,10%	0	0,00%	1	4,76%	21	

8.7.C. Nacionalne manjine – da li ima programa i medija na jezicima manjina?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	8	42,11%	11	57,89%	0	0,00%	0	0,00%	19	Ima nekih programa ali malo, medija - samo jedan portal

8.7.D. Uklapa li je su ovaj indikator u zahtjev za javnim servisom na hrvatskom jeziku?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	9	40,91%	12	54,55%	0	0,00%	1	4,55%	22	

INDIKATOR

8.8 Mora se poštovati povjerljivost novinarskog izvora informacija.

PITANJE

8.8.A. U zakonima i profesionalnim etičkim pravilima postoji dobra zaštita principa povjerljivosti izbora informacija. Je li i u praksi tako?

	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	7	36,84%	11	57,89%	0	0,00%	1	5,26%	19	

INDIKATOR										
8.9	Prava ekskluzivnog izvještavanja, koja se tiču pokrivanja glavnih događanja, a koji su od interesa za javnost, ne smiju se sukobiti sa pravom javnosti na slobodu informiranja.									
PITANJE										
8.9.A.	Da li ste se kao novinari/urednici suočavali sa pokušajem davanja „ekskluziviteta“ pojedinim novinarima i medijima u odnosu na druge?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	23	95,83%	0	0,00%	0	0,00%	1	4,17%	24	
INDIKATOR										
8.10	Zakoni o privatnosti i povjerljivosti podataka ne smiju nepotrebno ograničavati pristup informacijama.									
PITANJA										
8.10.A.	Da li je ovaj indikator primjenljiv u bh.praksi?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	5	45,45%	5	45,45%	1	9,09%	0	0,00%	11	
8.10.B.	Ima li u tom pogledu ograničavanje pristupa informacijama?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	13	92,86%	1	7,14%	0	0,00%	0	0,00%	14	
INDIKATOR										
8.11	Novinari treba da imaju odgovarajuće radne ugovore uz zadovoljavajuću socijalnu zaštitu, kako ne bi doveli u pitanje svoju nepristranost i neovisnost.									
PITANJE										
8.11.A.	Imaju li novinari i medijski uposlenici ugovore o radu?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	4	14,29%	20	71,43%	2	7,14%	2	7,14%	28	
8.11.B.	Koliko se ovaj indikator poštuje u BiH?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	0	0,00%	22	95,65%	0	0,00%	1	4,35%	23	Ne - ni malo, veoma loše, loše
INDIKATOR										
8.12	Ne smije se zabranjivati novinarima da formiraju svoja udruženja, kao što su na primjer sindikati, radi sklapanja kolektivnih ugovora.									
PITANJA										
8.12.A.	Mogu li se novinari u BiH slobodno organizirati u udruženja i sindikate?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	23	82,14%	3	10,71%	0	0,00%	2	7,14%	28	
8.12.B.	Ima li u ovoj oblasti ograničenja? Navedite primjere mogućih ograničenja.									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	31	93,94%	2	6,06%	0	0,00%	0	0,00%	33	
8.12.D.	Kako ocjenjujete ulogu medijskih sindikata?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	1	3,23%	27	87,10%	0	0,00%	3	9,68%	31	Ne - Loše; Da - Dobro; Neutralan - Dobro u neku ruku
8.12.F.	Smatrate li da u svakom mediju treba formirati sindikat ili vijeće uposlenika?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	7	36,84%	9	47,37%	0	0,00%	3	15,79%	19	

INDIKATOR										
8.13.	Uređivačka politika medijskih kuća mora biti samostalna i ne ovisiti o vlasnicima medija, tako što će se dogovoriti sa vlasnicima medija o kodu provođenja uređivačke neovisnosti, kako bi osigurali da se vlasnici medija ne mogu uplitati u dnevnu uređivačku politiku ili kompromitirati nepristrasno novinarstvo.									
PITANJE										
8.13.C.	Imaju li mediji svoja interna pravila koja onemogućavaju vlasnike da utiču na uređivačku politiku?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	3	20,00%	10	66,67%	0	0,00%	2	13,33%	15	Da i Ne znam - i ako ima, ne znatan ih je broj ili nisu efikasne
INDIKATOR										
8.14	Novinari moraju biti zaštićeni od fizičkih prijetnji ili napada zbog njihovog posla. Treba im se omogućiti policijska zaštita ukoliko to novinari kojima se prijeti zahtijevaju. Tužioc i sudstvo moraju adekvatno i na vrijeme raditi i rješavati slučajeve u kojima se prijetilo novinarima ili su bili napadnuti.									
PITANJE										
8.14.A.	Jesu li novinari adekvatno zaštićeni od fizičkih prijetnji ili napada druge vrste?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	2	10,53%	14	73,68%	2	10,53%	1	5,26%	19	
INDIKATOR										
8.16	Mediji moraju imati pošten i jednak pristup distributivnim kanalima i njihovoj tehničkoj infrastrukturi (radio frekvencije, transmisioni kablovi, sateliti) ili komercijalnoj (distributeri novina, poštanski ili drugi servisi dostave).									
PITANJA										
8.16.A.	Da li postojeća pravila RAK-a i Zakon o komunikacijama osiguravaju ravnomjeran pristup frekvencijama i njihovoj tehničkoj infrastrukturi? Ako ne, navesti primjer.									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	12	54,55%	8	36,36%	0	0,00%	2	9,09%	22	N - frekvencija i tehnička infrastruktura su različite stvari
8.16.B.	Da li su printani mediji zaštićeni dovoljno u ovom smislu?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	4	66,67%	2	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	6	Printani mediji ne trebaju posebne dozvole za izlaženje
INDIKATOR										
8.18	Vlasnička struktura medija i ekonomski uticaj na medije mora biti transparentan. Zakon mora djelovati protiv medijskih monopola i dominantnih marketinških pozicija unutar medijskih kuća. Kao dodatak, trebale bi se poduzeti konkretne pozitivne akcije sa ciljem promocije medijskog pluralizma.									
PITANJA										
8.18.A.	Možemo li govoriti o transparentnom vlasništvu nad medijima?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	7	29,17%	17	70,83%	0	0,00%	0	0,00%	24	Da: formalno znamo, nema tajnih osoba
8.18.B.	Ima li monopolskih pristupa od strane medija?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	18	85,71%	3	14,29%	0	0,00%	0	0,00%	21	
8.18.C.	Ima li monopolskog pristupa od velikih kompanija i oglašivača?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	8	66,67%	4	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	12	Ne: nemamo velikih kompanija, interes je za naše medije mali
18.18.E.	RAK je ranije imao pravilo o zabrani koncentracije vlasništva u medijima i bavio se ovim pitanjem. Smatrate li da bi se ovo pravilo ponovno trebalo aktualizirati s obzirom na bh. praksu posljednjih godina - koncentraciju vlasništva nad više medija.									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	16	80,00%	3	15,00%	0	0,00%	1	5,00%	20	

INDIKATOR										
8.19	Ukoliko mediji prime direktne ili indirektne podrške, države moraju ove medije tretirati na pošten i neutralan način.									
PITANJE										
8.19.A.	Koliko je transparentna dodjela sredstava iz javnih budžeta medijima?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	0	0,00%	15	75,00%	0	0,00%	5	25,00%	20	Ne - Nimalo; N-transparentna, ali nezakonita ili izmanipulisana
8.19.B.	Da li uopće mediji trebaju koristiti grantove iz javnih budžeta?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	17	73,91%	5	21,74%	0	0,00%	1	4,35%	23	
INDIKATOR										
8.20	Javni elektronski mediji moraju u svojim dnevnim obavezama i uređivačkom poslu biti zaštićeni od političkog uplitanja. Osobe sa jasnim političkim profilacijama ne bi trebale biti na visokim menadžerskim pozicijama.									
PITANJE										
8.20.A.	Da li je ovaj indikator primjenljiv u bh. praksi?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	1	2,63%	36	94,74%	0	0,00%	1	2,63%	38	NE - ako ima političkog uplitanja
INDIKATOR										
8.21	Javni elektronski mediji bi trebalo da unutar svojih kuća uspostave kodeks sprovođenja novinarskog posla i izdavačke neovisnosti o političkim stranama.									
PITANJE										
8.21.A.	Slažete li se sa ovom ocjenom?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	24	88,89%	0	0,00%	0	0,00%	3	11,11%	27	
INDIKATOR										
8.23	Članovi vlade ne bi trebalo da izvršavaju profesionalne medijske aktivnosti dok su na toj poziciji.									
PITANJA										
8.23.A.	Imamo primjera da javni radnici (članovi vlada, ministri, premijeri, zastupnici u parlamentu, članovi javnih službi i organa....) pišu kolumne u medijima. Da li je to uredu?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	17	56,67%	13	43,33%	0	0,00%	0	0,00%	30	Svi koji su rekli "DA" naglašavaju - pod precizno definisanim uslovima
8.23.B.	Može li se ovdje govoriti o zloupotrebi medija za promoviranje interesa određenih političara?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	18	94,74%	1	5,26%	0	0,00%	0	0,00%	19	
INDIKATOR										
8.24	Vlada, Parlament i sudovi moraju biti otvoreni za medije na pošten i jednak način.									
PITANJA										
8.24.A.	Da li je tako u BiH?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	1	4,00%	22	88,00%	1	4,00%	1	4,00%	25	
8.24.B.	Ima li primjera različitog pristupa medijima od strane pravosudnih institucija?									
	DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
	16	88,89%	1	5,56%	1	5,56%	0	0,00%	18	

INDIKATOR

8.25 Trebalo bi da postoji sistem samoreguliranja medija, uključujući i pravo na repliku i ispravku ili izvinjenje novinara na dobrovoljnoj osnovi. Mediji bi trebali uspostaviti svoja vlastita samoregulatorna tijela, kao što su komisije za žalbe ili ombudsmene i odluke takvih tijela bi se trebale implementirati. Ovakve mjere trebale bi se pravno registrirati na sudu.

PITANJA

8.25.B. Koliko poznajete sistem samoregulacije i njegov način funkcioniranja?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
20	90,91%	2	9,09%	0	0,00%	0	0,00%	22	Da - ako je osoba upoznata sa samoregulaciom medija u BiH

8.25.C. Jeste li i na koji način „provjeravali“ u praksi funkcionisanje Žalbene komisije Vijeća za štampu u BiH?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
5	33,33%	10	66,67%	0	0,00%	0	0,00%	15	

INDIKATOR

8.26 Novinari bi trebalo da postave svoje vlastite profesionalne kodekse rada i oni bi se trebali primjenjivati u potpunosti. Novinari bi trebali da svojim gledateljima ili čitateljima obznane bilo kakve političke ili financijske interese, kao i bilo kakvu suradnju sa državnim tijelima kao što je npr. vojno novinarstvo.

PITANJA

8.26.B. Smatrate li ispravnim da novinari ili urednici ili vlasnici medija idu na plaćena putovanja za određene događaje (turističke ture, sportski događaji, vojne parade....), koje su sponzorirane od strane kompanija, institucija, turističkih agencija.. i onda objavljuju informativne sadržaje (izvještaje, reportaže, vijesti....) o tim događajima?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
12	57,14%	9	42,86%	0	0,00%	0	0,00%	21	Svi mišljenja "DA" - izvještavanje da bude kritičko i nepristrasno

8.26.C. Smiju li novinari uzimati poklone (telefone, foto-aparate, satove, torbe...) od javnih kompanija, vladinih dužnosnika, političara...?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
4	23,53%	13	76,47%	0	0,00%	0	0,00%	17	"DA" - ali da ih poklon ne čini manje objektivnim

INDIKATOR

8.27 Nacionalni parlamenti trebalo bi da rade periodične izvještaje o medijskim slobodama u njihovim zemljama, bazirane na gore navedenoj listi principam i da ih međusobno diskutira na evropskom nivou.

PITANJA

8.27.A. Da li se bh. Parlamenti, na različitim nivoima vlasti, bave procjenama medijskih sloboda i prava novinara?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
0	0,00%	12	80,00%	0	0,00%	3	20,00%	15	

8.27.B. Zna li za takve izvještaje? Ako znate, molimo, navedite primjere.

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
0	0,00%	11	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	11	

8.27.C. Da li bi se Parlament BiH trebao očitovati o Indikatorima navedenim u ovom dokumentu?

DA	%	NE	%	Nema Statistike	%	Ne zna/Neutralan	%	Broj Odgovora	Obrazloženje
12	57,14%	9	42,86%	0	0,00%	0	0,00%	21	NE - Parlamenti treba da se bave Indikatorima, ali na da rade izvještaje